

tól napjainkig ívelő pályája során alkotott filmjeivel, melyeknek forgatókönyvét is maga írta, humoros, komikus, tragikomikus szerepkörökben nyújtott alakításával páratlan sikereket aratott. Filmjeiben a társadalmi visszásságok rendkívül szellemes bírálója, a haladás szószólója. Önéletrajza m: *Életem*, 1967. (X)

— 95 éve, 1879-ben Didești-ben született Gala GALACTION román regényíró, elbeszélő, a huszadik század első évtizedeinek egyik jeles írója. Tudor Arghezi és N. D. Cocea iskolatársa, a *Viața Socială* c. szocialista irányzatú folyóiratnak indulásától, 1910-től munkatársa volt, itt közölt novelláival a kor legjobb írói közt vívott ki elismerést. 1918—19-ben kiállt a szocialisták mellett, ekkori írásait áthatja a nemzetközi és hazai szocialista mozgalom ügye, az „új világ” iránti lelkesedés (*O lume nouă*, 1919). Szépirodai munkásságát egészében a realizmus, a társadalombírálat jellemzi, vallásos szemlélete (pap és teológiai tanár volt) néhány későbbi regényén érződik. Legértékesebb alkotásai korai novellái és *Papucii lui Mahmud*, 1932 (Mahmud papucsai) c. regénye. A felszabadulás után Gala Galaction a demokratikus átalakulás lelkes híve volt. (Mh. 1961. március 8. Bukarest) Műveiből m: *Hogyan lett Musztafa efendiből Macarie barát*. Novellák. Bp. 1958; *A Vodisava vizénél*. B 1963; *Mahmud papucsai*. B 1968. L. még a román irodalom kis tükré III. 1963; Romániai elbeszélők, 1965. (X)

— 110 éve, 1864-ben Bethlen községen született BERNÁDY György város- és politikai, szakíró. Jogtudományi tanulmányok után a századvégtől jelentős szerepet vitt Marosvásárhely közelében. 1900-tól 1912-ig és 1926-tól 1929-ig a város polgármestere volt. Nevéhez fűződik Marosvásárhely modern városközpontjának kialakítása, a város nagyarányú fejlődése. (Mh. 1938. okt. 22. Mvh) M 69. 9.

— 125 éve, 1849 Brassó: Veszelyi Károly (1820—1896) szerkesztésében ezen a napon jelent meg a város harmadik forradalmi újsága, a Brassói Lap (Cezar Bolliac: *Espatriatul* III. 24; M. Moltke: *Kronstädter Zeitung* III. 26.), a forradalmi események időszakának egyik legradikálisabb magyar hírlapja. L. még Dr. Binder Pál: *A brassói háromnyelvű publicisztika kezdetei*. Brassói Lapok 1973. 34. (X)

— 130 éve, 1844-ben Párizsban született Anatole FRANCE, Nobel-díjas (1921) francia író, számos kiváló regény alkotója, a haladás, a szabadság és humanizmus harcosa. (Mh. 1924. okt. 12.)

— 325 éve, 1649-ben Amszterdamban született Jan LUYKEN holland rajzoló, rézkarcoló és költő. (Mh. 1712. április 5. A)

— 350 éve, 1624-ben Velencében halt meg Domenico FETTI olasz festő, az olasz barokk egyik legkiválóbb realista mestere. Rómában, majd Mantovában, 1622-től Velencében működött. Művészetének központját olajképei alkotják, melyek értékben messze meghaladják freskóit. Festményei Európa különböző képtáraiban találhatóak: *Melankólia* (Louvre), *Menekülés Egyiptomba* (Bécs), *Pál apostol* (München) stb. Stílusában Caravaggiót követte, képein a fény különös szerepet kapott a formák kidomborításában. (Sz. 1589 k. Róma) (Orth)

Április 17.

— 1925: A Koreai Kommunista Párt megalakulása.

— 50 éve, 1924-ben Nagyenyeden halt meg VÁRÓ Ferenc tanár, író, műfordító. Székelyudvarhelyi, majd enyedi irodalom szakos tanár, a Bethlen Kollégium igazgatója (1885/95), a könyvtár vezetője volt (1899/1906). Munkáiból: *Eötvös költészete*. Bp. 1874; *A nagyenyedi Bethlen kollégium*. Kv 1889; *Vallomások és kérdések*. Kv 1901; *Csernátoni Márton*. Egy enyedi diák története. Bp. 1904; *Schiller költeményei*, 1890 (Szász Károly és Vargha Gyula fordításaival együtt). Számos pedagógiai, történeti tárgyú cikke jelent meg. (Sz. 1851. május 1. Haró) (X)

— 80 éve, 1894-ben született Boris V. SCSUKIN szovjet színész. Vahtangov tanítványa volt, akinek alkotó munkássága a 20-as években bontakozott ki. Vigjáték-színészként indult, majd a legkülönbözőbb kortárs alakok realista életre keltésével tűnt ki. Lenin alakját színpadon és filmen egyaránt nagy sikerrel testesítette meg. (Mh. 1939. okt. 7.) (G)

— 210 éve, 1764-ben Hamburgban halt meg Johann MATTHESON német ze-

neiró. Fontosabb munkái: *Das neueröffnete Orchester* (1713), *Das beschützte Orchester* (1713), *Das forschende Orchester* (1721), *Exemplarische Organistenprobe* (1719), *Critica musica* (1722), *Der vollkommene Capellmeister* (1739), *Die neueste Untersuchung der Singspiele* (1744). (Sz. 1681. szept. 28.) (Benkő)

Április 18.

— 125 éve, 1849-ben Péterváron halt meg Karl I. ROSSI olasz származású orosz építész. Működését a „Kremlj expedíció” építész-együttesben kezdte, majd 1816-tól I. Sándor udvari építészeként dolgozott. Tér- és városrendezői tevékenységével jelentősen hozzájárult Pétervár városképi kialakításához, épületeivel és tereivel az orosz klasszicizmus legkiválóbbjai közé írta be nevét. (Sz. 1775. dec. 29. Nápoly) (Orth)

— 155 éve, 1819-ben Spalatóban született (Dalmácia) Franz SUPPÉ (családi nevén Francesco Cavaliere Suppe Demelli) operettszerző. Főbb művei: *A szép Galathea* (1865), *Fatinica* (1876), *Boccaccio* (1879). (Mh. 1895. máj. 21. Bécs).

Április 19.

— 15 éve, 1959-ben halt meg SZABÉDI László költő, író, irodalomtörténész, kolozsvári egyetemi tanár. (Sz. 1907. május 7. Sáromszerke) M 72. 4. 58.

— 100 éve, 1874-ben Londonban halt meg Owen JONES angol építész, grafikus, iparművész, művészeti író. Szakismereteit a Királyi Akadémián szerezte, majd európai és keleti tanulmányútjain bővítette. Művei közül az 1851. évi Londoni Kiállítás csarnokának, valamint a Kristály-palotának díszítése jelentősebbek. 1843-ban a granadai Alhambra dekorációjáról több mint száz színes rajtot készített. (Sz. 1809. L) (Orth)

— 150 éve, 1824-ben Missolonginál (Görögország) halt meg George Gordon BYRON angol költő, a forradalmi romantika egyik legkiválóbb képviselője, a görög nép szabadságharcának lelkes híve, katonája. (Sz. 1788. január 12/22. London) Első magyar életrajza: